

Protocol

Veilige School

Het Bovenland

Basisschool Het Bovenland
Akersluis 1A
1066 ER Amsterdam 020-4084686
bovenland.info@askoscholen.nl
www.hetbovenland.nl

Inleiding

Dit document bevat informatie over onderwerpen die met het welzijn en de veiligheid op school te maken hebben. Het geeft inzicht in hoe deze zaken op Het Bovenland of binnen ASKO zijn geregeld en wie aanspreekbaar is over de betreffende onderwerpen. Ook kunt u lezen wie uw vragen over deze onderwerpen kan beantwoorden en/of wie u kan ondersteunen mocht dat nodig zijn.

De term Veilige school behelst een aantal aspecten. Aan de orde komen:

- Sociale aspecten (hoe gaan wij veilig met elkaar om op Het Bovenland, hoe om te gaan met pesten en ander onacceptabel gedrag)
- Beleidsaspecten (de veilige school bevat in regels, voorschriften en protocollen)
  - Ruimtelijke aspecten (de veilige omgeving)

Dit protocol Veilige school is zo volledig als kan. Soms wordt verwezen naar informatie of documenten elders of naar de bijlagen bij dit document.

Inhoud

Inleiding	2
1. De veilige school.....	5
1.1. Inleiding.....	5
1.2. Missie, visie en kernwaarden.....	5
1.3. Uitgangspunten	6
2. Bouwen aan een veilig pedagogisch klimaat.....	7
2.1. De Vreedzame School (DVS)	7
2.2. Monitoren van de sociale ontwikkeling en de veiligheidsbeleving.....	7
2.3. Sociale vaardigheidstraining	8
3. Grensoverschrijdend gedrag	9
3.1. Wat verstaan we onder ‘grensoverschrijdend gedrag’?	9
3.2. Preventieve aanpak	9
4. Ingrijpen wanneer dat nodig is.....	12
4.1. Plagen, pesten, conflict of ruzie	12
4.2. Ingrijpen bij ‘licht’ grensoverschrijdend gedrag.....	12
4.3. Ingrijpen bij ‘ernstig’ grensoverschrijdend gedrag	16
4.4. Grensoverschrijdend gedrag van ouders.....	22
5. Organisatie en veiligheid	23
5.1. De algemene verantwoordelijkheid van de school.....	23
5.2. Het schoolbestuur	24
5.3. Contactpersonen	24
6. Maatregelen bij incidenten.....	25
6.1. Registratie (arbeids-)ongevallen.....	25
6.2. Opvang personeel bij ernstige incidenten.....	25
6.3. Opvang leerlingen en bezoekers bij ernstige incidenten	25
6.4. Handelingsprotocollen	25
7. Overige protocollen en maatregelen	26
7.1. Protocol rouwverwerking.....	26
7.2. Protocol medicijngebruik.....	26
7.3. Wapenbezit.....	26
7.4. Drugsgebruik en –handel.....	26
7.5. Alcoholgebruik	26

7.6.	Vandalisme	26
7.7.	Diefstal	26
7.8.	Actuele gezondheidsrisico's	26
7.9.	Afspraken rond privacy en ICT	27
8.	Ruimtelijke aspecten.....	28
8.1.	Algemeen.....	28
8.2.	Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E).....	28
8.3.	Plan van Aanpak.....	28
8.4.	Gebouw	28
8.5.	Brand en andere calamiteiten.....	28
8.9.	Inspectie Brandveiligheid	29
8.10.	BHV.....	29
8.11.	Veiligheid directe schoolomgeving	29
8.12.	Verkeersveiligheid rond de school.....	30
9.	Bijlage: Protocol Schorsen en verwijderen ASKO.....	31
	Schorsen.....	31
	Verwijderen	32

1. De veilige school

1.1. Inleiding

Een school is een ontmoetingsplaats van en voor vele mensen.

Een veilig en vertrouwd gevoel draagt bij aan het welbevinden van leerlingen en is een voorwaarde om tot ontwikkeling te komen. Het Bovenland is een school waarin team, leerlingen en ouders samen werken aan een prettige, positieve sfeer waarin veiligheid gewaarborgd wordt.

Vanuit de uitgangspunten en werkwijzen van 'De Vreedzame School' werkt de school aan een positief pedagogisch klimaat waarin pesten en ander grensoverschrijdend gedrag zoveel mogelijk voorkomen of uitgedoofd wordt.

In dit protocol leggen we vast wat onze uitgangspunten zijn voor een veilige school en vanuit welke kernwaarden en werkwijzen we handelen. We leggen uit hoe wij bouwen aan een goed pedagogisch klimaat. Ondanks de inzet op preventief handelen en een veilig en prettig schoolklimaat, kan het toch voorkomen dat we te maken krijgen met grensoverschrijdend gedrag. In dit protocol beschrijven we ook hoe we daar dan mee omgaan.

Dit protocol geeft houvast in gevallen waarin de veiligheid van kinderen, personeel of anderen binnen de school in het geding is en geeft in dergelijke situaties richtlijnen om ook dan planmatig, verstandig, eenduidig en consequent te kunnen handelen.

1.2. Missie, visie en kernwaarden

1.2.1. Missie

Het Bovenland is een eigentijdse basisschool in Amsterdam-west die kwalitatief goed onderwijs aanbiedt.

Als onze leerlingen de basisschool verlaten, hebben zij ontdekt wie ze zijn en waar ze voor staan. Vanuit vertrouwen in zichzelf en in verbinding met de ander nemen zij verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor de wereld om zich heen. De leerlingen zijn klaar om de wereld verder te ontdekken en groeien op tot wereldburgers van formaat!

1.2.2. Visie en kernwaarden

De school is een ontmoetingsplaats van de wereld in het klein. Het is een veilige omgeving waarin ieder kind mag zijn wie hij is en waar leren en spelen, inspanning en ontspanning met elkaar samen gaan. We besteden veel aandacht aan (wereld)burgerschap en aan muziek en bewegen.

Vanuit hoge verwachtingen en een onderzoekende houding bereiden wij de leerlingen voor op de wereld van vandaag én morgen. Dit doen wij vanuit onze kernwaarden onderzoekende houding, ontwikkeling, verbinding, vertrouwen en verantwoordelijkheid.

1.3. Uitgangspunten

De bovenstaande missie, visie en kernwaarden liggen ten grondslag aan het handelingsprotocol De Veilige School en hebben tot de volgende uitgangspunten geleid:

- Alle betrokkenen bij Het Bovenland, medewerkers van de school, externe medewerkers, ouders en kinderen hebben een rol en een verantwoordelijkheid in het creëren en waarborgen van een veilige schoolomgeving en nemen die verantwoordelijkheid serieus.
- Alle betrokkenen spannen zich gezamenlijk in om een prettig pedagogisch klimaat te scheppen.
- Leerkrachten, medewerkers en ouders zijn alert op grensoverschrijdend gedrag en signaleren tijdig.
- Als grensoverschrijdend gedrag voorkomt, nemen leerkrachten, medewerkers en ouders duidelijk stelling tegen dit gedrag en ondernemen actie.
- Bij grensoverschrijdend gedrag, volgt de school de procedure/ aanpak zoals beschreven in dit handelingsprotocol.
- We willen een school zijn waarin alle kinderen zich prettig en veilig voelen en zich op een positieve manier kunnen ontwikkelen.

2. Bouwen aan een veilig pedagogisch klimaat

Een veilig en vertrouwd gevoel draagt bij aan het welbevinden van leerlingen en is een voorwaarde om tot ontwikkeling te komen. Het Bovenland is een school waarin team, leerlingen en ouders samen werken aan een prettige, positieve sfeer waarin veiligheid gewaarborgd wordt.

We besteden aandacht aan het pedagogisch klimaat dat zich kenmerkt door openheid, warmte en oprechte aandacht voor elkaar. We zorgen dat ieder zich gezien en gewaardeerd kan voelen. We leren leerlingen om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf, de ander en de omgeving en we leven dit als volwassenen voor. Daarbij gebruiken we de methodiek van 'De Vreedzame School'.

2.1. De Vreedzame School (DVS)

De Vreedzame School is een compleet programma voor basisscholen voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het beschouwt de klas en de school als een leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren om samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen. Kinderen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de gemeenschap, en staan open voor de verschillen tussen mensen.

Met behulp van de methodiek van DVS wordt gebouwd aan een klas als gemeenschap. In het ideale geval hebben alle leerlingen het gevoel dat ze onderdeel zijn van die leefgemeenschap, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas en de school minder leuk zijn als zij er niet zijn.

Leerkrachten bevorderen het ontstaan van deze leefgemeenschap door:

- Te investeren in een goede relatie met de leerlingen
- Invloed uit te oefenen op de groepsvorming in de eerste weken van het schooljaar
- De 'grondwet' met de kinderen te bespreken en gezamenlijk afspraken en regels op te stellen. De grondwet is ook zichtbaar in de school.
- Samen met de kinderen af te spreken welke consequenties het heeft als je je niet houdt aan deze afspraken
- Leerlingen in wisselende groepjes met elkaar te laten samenwerken en daarbij coöperatieve werkvormen in te zetten
- Gebruik te maken van de lessen en methodieken van DVS

2.2. Monitoren van de sociale ontwikkeling en de veiligheidsbeleving

Op het Bovenland wordt gebruik gemaakt van ZIEN! om de sociale ontwikkeling in kaart te brengen en de veiligheidsbeleving te monitoren. ZIEN! is een expertsysteem dat bestaat uit vragenlijsten voor de leerkracht (groep 3 t/m 8) en de leerlingen (groep 5 t/m 8). Met behulp van deze vragenlijsten worden observaties vastgelegd. ZIEN! geeft op basis van een analyse hiervan suggesties voor concrete doelen en hoe te handelen. Op die manier ondersteunt het systeem de leerkracht bij het gehele proces van signaleren tot en met handelen.

De vragenlijsten van ZIEN! worden ingevuld na ca. 8 weken onderwijs. De groep is dan gevormd. De analyse van ZIEN! laat zien hoe deze groepsvorming is verlopen, hoe de veiligheidsbeleving van de groep is en waar nog aandachtspunten zijn en/of actie nodig is.

Elke leerkracht maakt een analyse van de groep met behulp van ZIEN! Deze analyse en eventuele aandachtspunten en acties worden besproken met de intern begeleider en waar mogelijk de parallel collega. Indien nodig volgt hieruit een plan van aanpak voor de groep of voor specifieke kinderen.

ZIEN! kan eventueel op een later moment nogmaals ingevuld worden om te zien of er verbetering is.

Ook op schoolniveau (=IB/MT/directie) wordt een analyse gemaakt van de veiligheidsbeleving. Deze wordt besproken in het leerteam DVS waar ook de schoolleider deel van uitmaakt.

In schooljaar 2021-2022 zal geëvalueerd worden of ZIEN! voldoet in het kader van DVS en/of dat er een aanvulling of herziening nodig is.

2.3. Sociale vaardigheidstraining

Het kan zijn dat de dynamiek in een groep om extra ondersteuning vraagt. In dat geval wordt de groep ingebracht in een zorgoverleg of ZBO. Waar nodig kan een specifieke training worden ingezet voor de groep. De school heeft hiervoor interne expertise in huis. Als er meer nodig is, kan er ook gebruik gemaakt worden van een externe trainer.

Het kan ook zijn dat één of meerdere individuele kinderen extra ondersteuning nodig hebben. De leerkracht bespreekt dit met ouders en brengt deze vraag in bij de intern begeleider. In overleg met de ouders en de intern begeleider wordt de verdere route bepaald. Hier kan de OKA (ouder- en kindadviseur) ook een rol in spelen.

3. Grensoverschrijdend gedrag

3.1. Wat verstaan we onder 'grensoverschrijdend gedrag'?

Voorop staat dat we met onze aanpak willen bouwen aan een veilig en vreedzaam pedagogisch klimaat en daarmee grensoverschrijdend willen voorkomen. Toch kan het ook op Het Bovenland gebeuren dat er sprake is van grensoverschrijdend gedrag van leerlingen, personeel of ouders.

Onder grensoverschrijdend gedrag verstaan wij gedrag dat niet passend is binnen de regels en afspraken die gelden binnen de school en de klas, waardoor de orde en/of de veiligheid binnen de school in het geding is.

Er zijn verschillende soorten grensoverschrijdend gedrag. Het gedrag kan ernstig of minder ernstig zijn. Voor al dit gedrag geldt dat dit niet geaccepteerd kan worden in de school en dat dit zo spoedig mogelijk moet stoppen.

Voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag:

- Je niet aan regels en afspraken houden
- Onrust veroorzaken, geen rekening houden met anderen
- Niet stoppen met grensoverschrijdend gedrag als dat gevraagd wordt
- Materialen en eigendommen van school of anderen stukmaken, afpakken, verstoppen
- Iemand naropen, uitlachen, belachelijk maken, imiteren, een rare bijnaam geven
- Schelden en vloeken en andere vormen van verbaal geweld
- Iemand buitensluiten en/of negeren
- Fysiek geweld (slaan, schoppen etc.)
- Afpersing en bedreiging
- (Digitaal) pesten

3.2. Preventieve aanpak

3.2.1. De grondwet

Pesten komt minder voor in een gestructureerde omgeving waarin duidelijk is wat de sociale norm is. Het Bovenland heeft een duidelijke sociale norm geformuleerd in de vorm van een 'grondwet'. Deze set basisregels is door het schoolteam geformuleerd en vormt de basis voor de regels en afspraken die in de klassen en andere ruimtes binnen de school worden gehanteerd.

De basisregels van de grondwet van Het Bovenland zijn:

- **We zijn verantwoordelijk voor onszelf, de ander**
- **en de omgeving.**
- **Je mag zijn wie je bent en we accepteren elkaar.**
- **We leren van en met elkaar.**
- **Het Bovenland is voor iedereen een fijne plek.**
- **We lossen conflicten samen op en gaan tevreden naar huis.**

3.2.2. Afspraken en regels in de klas

In de eerste vier weken van het schooljaar wordt dagelijks aandacht besteed aan activiteiten van blok 1 van De Vreedzame School. Tot deze activiteiten behoort ook het bespreken van de grondwet en het samen met de kinderen tot stand laten komen van groepsregels en omgangsafspraken in de klas. Deze afspraken worden genoteerd op een lijst, stroken of een afsprakenposter. Alle afspraken in de klas zijn te herleiden tot de grondwet.

3.2.3. Afspraken en regels in de school

In de school zijn ook afspraken en regels voor de gezamenlijke ruimtes. De leerkracht bespreekt deze afspraken en regels met de klas en oefent het gewenste gedrag met de groepen.

Afspraken voor gemeenschappelijke ruimtes

- Op de gang stoort ik anderen niet.
- Op de gang wordt gelopen.
- Met de hele klas lopen we alleen door de gang onder toezicht van een leerkracht.
- We zorgen dat de gangen netjes en opgeruimd zijn en blijven. Dit geldt ook voor andere gezamenlijke ruimtes. Je laat deze tenminste zo netjes achter als je hem hebt aangetroffen.
- Als leerkrachten kinderen in de gang of een andere gemeenschappelijke ruimte laten werken, houden zij zicht op wat daar gebeurt en zorgen ze dat de ruimte weer netjes achtergelaten wordt.

3.2.4. Aanleren en handhaven van regels

Het geformuleerde, positieve gedrag wordt geoefend en bekrachtigd. De leerkracht maakt daarbij gebruik van het tonen en voordoen van gewenst gedrag, van het oefenen met de hele groep en van het geven van opstekers. Als blijkt dat het voor de groep lastig is om zich aan een afspraak te houden, wordt dat besproken en wordt besproken hoe dat opgelost kan worden. Ook als het voor enkele kinderen lastig blijkt om zich aan een afspraak te houden, wordt de groep betrokken. De betreffende leerling wordt gevraagd wat hij/zij nodig heeft en de andere kinderen bedenken hoe zij hierbij kunnen helpen.

3.2.5. Consequenties bij overtreding van de afspraken

De leerkracht maakt in samenspraak met de kinderen afspraken over de consequenties bij het overtreden van de regels en afspraken. Als iemand zich niet aan de regel houdt, wordt hij of zij eerst herinnerd aan de consequentie. Als het gedrag niet stopt of ernstiger is, wordt de consequentie toegepast. Deze consequenties worden ook zichtbaar gemaakt in de klas, zolang dit zinvol is.

Een consequentie moet zinvol zijn en is altijd gericht op:

- Het stoppen van ongewenst gedrag.
- Het herstellen van de rust of de veiligheid (in de groep, op het plein, ..).
- Het veranderen van gedrag; de leerling leert ervan, herhaling wordt voorkomen.

Na het toepassen van een consequentie is er aandacht voor het (zo nodig) herstellen van de pedagogische relatie met het kind en voor het herstellen van het gevolg van het ongewenste gedrag door het kind.

3.2.6. Toezicht

Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en afspraken. Het houden van toezicht is daarom van belang. Dit geldt uiteraard in de klas, maar zeker ook in vrijere ruimtes en op het schoolplein.

In de klassen ligt de primaire verantwoordelijkheid voor het toezicht bij de groepsleerkracht, in de gymzaal bij de vakleerkracht en op het schoolplein bij de groepsleerkrachten of de TSO-medewerkers. Het toezicht in de gemeenschappelijke ruimtes in de school is minder specifiek geregeld. Dit betekent dat alle medewerkers van de school hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben.

Het is van belang dat alle betrokkenen kennis hebben van de uitgangspunten en werkwijzen van de Vreedzame School en deze actief toepassen. In schooljaar 2020-2021 wordt het team van Het Bovenland hierin verder geschoold. In schooljaar 2021-2022 worden ook de TSO-medewerkers (en alle ouders) hierin meegenomen.

Goed toezicht is proactief en vraagt om meer dan er 'zijn', namelijk:

- Een actieve bijdrage leveren aan een positieve sfeer (open en vriendelijke houding, praatje maken etc.)
- Observeren en zien wat er gebeurt
- Positieve feedback geven op gewenst gedrag, gewenst gedrag benoemen
- Ongewenst gedrag direct, rustig en vriendelijk corrigeren; benoemen wat er mis gaat en welk gedrag er wél verwacht wordt, kind vragen gewenst gedrag te tonen en daarvoor een opsteker geven

3.2.7. Commissies van leerlingen

In ruimtes of situaties waarin ongewenst gedrag voorkomt kan het wenselijk zijn om een commissie van leerlingen te laten meedenken over hoe dit op te lossen. Op Het Bovenland wordt hiervoor soms de leerlingenraad ingezet. Naarmate DVS verder is ingevoerd, kunnen ook specifieke commissies worden samengesteld en actief zijn.

3.2.8. Voorlichting vanuit externe deskundigen

In groep 7 en 8 komen organisaties als HALT, Cupido e.d. preventieve voorlichting geven over het omgaan met sociale media en andere onderwerpen die passen bij deze leeftijdsgroep.

4. Ingrijpen wanneer dat nodig is

4.1. Plagen, pesten, conflict of ruzie

4.1.1. Plagen of pesten?

Er is sprake van pesten wanneer een leerling herhaaldelijk door anderen wordt bejegend op manieren die kan leiden tot lichamelijk of psychisch lijden. Pesten uit zich in gedragingen als het uiten van bedreigingen, slaan, schoppen en ander fysiek geweld, verbaal geweld, zoals schelden, uitlachen, belachelijk maken, buitensluiten en roddelen. Pesten gebeurt niet per ongeluk, spontaan of als gevolg van uitlokking, maar is weloverwogen en proactief.

Plagen is niet hetzelfde als pesten. Het verschil kan als volgt worden weergegeven:

Plagen	Pesten
Gelijkwaardigheid	Machtsverschil
Wisselend 'slachtofferschap'	Steeds hetzelfde slachtoffer
Humoristisch	Kwetsend
Af en toe	Vaak / voortdurend

We definiëren pesten als volgt:

Bij pesten gaat het om agressief gedrag van één (of meer) individu(en) die bij herhaling een betrekkelijk machteloze ander aanvalt, vernedert of buitensluit.

4.1.2. Digitaal pesten

Pesten komt niet alleen voor in de dagelijkse sociale en fysieke omgang op school en op de weg naar huis, maar ook in digitale vorm. Ook pestgedrag via sociale media nemen wij serieus.

4.1.3. Conflict en ruzie

Bij een conflict is er sprake van een meningsverschil en/of tegenstrijdige belangen. Een ruzie is een uit de hand gelopen conflict, waarbij sprake is van verbaal (schelden) of fysiek geweld (schoppen, slaan).

Plagen kan leiden tot een conflict (de één vindt het nog leuk, de ander niet meer) en een conflict kan onttaarden in ruzie. Binnen het programma van de Vreedzame School wordt aandacht besteed aan het aangeven van grenzen en het omgaan met plagen. Daar waar een kind ongewenst plagen niet zelf kan stoppen, heeft ook de volwassene een rol.

4.2. Ingrijpen bij 'licht' grensoverschrijdend gedrag

Het is van belang om al het ongewenste gedrag te stoppen, ook – of juist! – als het nog niet zo ernstig is. Daarbij worden onderstaande stappengenomen. Waar in het stappenplan 'leerkracht' staat, kan het ook gaan om een vakleerkracht, TSO-medewerker of andere medewerker van school.

De stappen lopen op in zwaarte. Een volgende stap volgt alleen als de vorige stap geen gewenst effect heeft.

4.2.1. Ingrijpen bij 'licht' grensoverschrijdend gedrag

- *Stap 1: Vriendelijk corrigeren*
  - Ongewenst gedrag benoemen en vragen hiermee te stoppen
  - Gewenst gedrag benoemen en opsteker geven als dit lukt
- *Stap 2: Waarschuwen en consequentie benoemen*
  - Wijzen op consequentie van ongewenst gedrag
  - Nogmaals gewenste gedrag benoemen en vragen om te slim te kiezen
- *Stap 3: Consequentie uitvoeren*
  - Zie hoofdstuk 3.2 en de mappen van DVS (kopie hieronder)
- *Stap 4: Herstellen*
  - Herstellen pedagogische relatie
  - Herstellen van 'schade' door leerling (zie map DVS – kopie hieronder)

8.7 Bij overtreding van regels: zinvol straffen

Het voorafgaande betreft vooral de preventieve kant: hoe stimuleer je positief gedrag? Uit ervaring en onderzoek blijkt dat dit in de meeste gevallen goed werkt. Nadenken over sancties, over straf, is echter onvermijdelijk: wat te doen als regels niet in acht worden genomen?

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uit onderzoek weten we dat straffen bij **pesten** niet werkt. Het kan het pesten zelfs versterken. De pester zal proberen het pesten nog minder zichtbaar voort te zetten. Straf als middel voor gedragsverandering is op zijn zachtst gezegd gecompliceerd. We gaan er hieronder eerst wat dieper op in, alvorens terug te keren naar pestgedrag. We staan stil bij de vraag: hoe zinvol is straf eigenlijk? En wat is het verschil tussen een zinloze en een zinvolle straf?

Waarom geven we straf? Met welk doel? Straf is er veelal op gericht:

- ongewenst gedrag te stoppen (er moet nu echt een einde aan komen);
- de rust of de veiligheid te herstellen (in de groep of op het plein);
- gedrag te veranderen (herhaling voorkomen; de leerling leert ervan).

De eerste twee doelen worden vaak wel bereikt met straffen als: de leerling uit de betreffende ruimte sturen, hem of haar strafwerk geven of laten nablijven. De meeste straffen worden door leerlingen echter als dwang ervaren. Het meest positieve gevolg is dat een leerling zich schikt. Straf leidt dan tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat een meegaande leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Voor het **veranderen** van het gedrag is meer nodig.

Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. De eerste is: rekening houden met de drie psychische *basisbehoeften* van de leerling (Stevens, 1997):

- relatie (de behoefte erbij te horen);
- autonomie (de behoefte zelf verantwoordelijk te zijn en zelf keuzes te maken);
- competentie (de behoefte iets te kunnen en daarom gewaardeerd te worden).

Straf is een vorm van kritiek. Het is bedoeld als kritiek op het gedrag, maar het wordt vaak gezien als kritiek op de persoon (wat soms overigens ook zo is). Het gevolg van straffen is vaak dat:

- de relatie is verbroken; de leerkracht zegt: 'Ga jij maar weg; jou wil ik even niet zien';
- er geen sprake is van autonomie: een leerling wordt gedwongen iets te doen tegen zijn of haar zin; er is geen sprake van eigen verantwoordelijkheid of keuze;

- het gevoel van competentie tot het nulpunt is gereduceerd; de leerling denkt: de juf/meester vindt mij een vervelend kind; ik kan niets; ik doe het nooit goed.

Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoeften van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- Relatie. Spreek de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. Je laat zien dat het je om het gedrag gaat en niet om de persoon. Je helpt hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- Autonomie. Zorg ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- Competentie. Ga ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. Laat je waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is **eigenaarschap**. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. De leerkracht moet dus eerst tijd en energie aanwenden om ervoor te zorgen dat het niet louter zijn of haar probleem is, maar ook dat van de leerling. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?'

De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen'. Vaak is er bij het overtreden van de regels ook iets beschadigd – soms materieel, soms psychologisch (bijvoorbeeld het vertrouwen). Herstel is belangrijk om weer samen verder te kunnen. Daarbij gaat het om vragen als: wat is er gebeurd? Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe? Wat is er nodig om dit te herstellen? Een individueel herstelgesprek met een pester biedt hem of haar de kans om zijn of haar gedrag bij te stellen. Zie ook hoofdstuk 14.

4.2.2. Ingrijpen bij plagen

De leerkracht maakt een inschatting van de situatie en baseert daarop de te nemen stappen.

Licht plagen

- *Stap 1: Ondersteunen van het geplaagde kind*
  - Help het geplaagde kind bij het aangeven van zijn of haar grens. (Stop methode).
- *Stap 2: Ondersteunen van de plager*
  - Benoem het gedrag en geef aan dat het ongewenst is
  - Vraag de plager om te stoppen en iets anders te gaan doen
- *Stap 3: DVS les in hele groep*
Herhaal de les over leuk en niet leuk plagen en hoe dit laatste te stoppen

Stevig plagen

- *Stap 1: Aanspreken plager*
  - Benoem het gedrag en geef aan dat het ongewenst is
  - Vraag de plager om te stoppen en iets anders te gaan doen
  - Indien nodig plager en geplaagde ondersteunen bij herstellen relatie
- *Stap 2: Waarschuwen en consequentie benoemen*
  - Benoem het gedrag en geef aan dat het ongewenst is
  - Geef aan wat de consequentie is als het gedrag niet stopt
  - Vraag de plager om te stoppen en slim te kiezen (iets anders te gaan doen)
- *Stap 3: Consequentie uitvoeren*
  - Zie hoofdstuk 3.2 en de mappen van DVS
- *Stap 4: Herstellen*
  - Herstellen pedagogische relatie
  - Herstellen van 'schade' door leerling (zie map DVS)

4.2.3. Actie bij herhaaldelijk 'licht' grensoverschrijdend gedrag

Als het nodig blijkt om in korte tijd (enkele weken) 3x bij dezelfde leerling bovenstaande interventie(s) te moeten plegen, neemt de leerkracht aanvullende stappen:

- *Stap 5: Gesprek met kind over herhaald gedrag en oplossingen*
  - Benoem het herhaald vertoonde grensoverschrijdende gedrag
  - Benoem dat het gedrag moet stoppen en hoe het kind zich wel moet gedragen
  - Vraag het kind hoe het komt dat het kind zich niet aan de afspraak of de regel kan houden
  - Laat het kind oplossingen bedenken
  - Ondersteun het kind bij het uitvoeren van de oplossingen
  - Als het kind dat ook wil: laat klasgenoten ondersteunen bij het uitvoeren van de oplossingen
  - Noteer de aanleiding en de gemaakte afspraken als notitie in ParnasSys

Als na deze interventie in korte tijd (enkele weken) dit gedrag nog 3x bij dezelfde leerling hetzelfde gedrag moet corrigeren volgt de volgende stap.

*Stap 6: Gesprek met kind **en ouders** over herhaald gedrag en oplossingen*

- Nodig kind en ouders uit voor een gesprek
- Benoem het herhaald vertoonde grensoverschrijdende gedrag en de al genomen stappen
- Benoem dat het gedrag moet stoppen en hoe het kind zich wel moet gedragen
- Laat ouders en kind oplossingen bedenken; geef als leerkracht aan wat wel en niet haalbaar is binnen de klas
- Ondersteun het kind bij het uitvoeren van de oplossingen
- Noteer de aanleiding en de gemaakte afspraken als notitie in ParnasSys

Als na deze interventie in korte tijd (enkele weken) dit gedrag nog 3x bij dezelfde leerling hetzelfde gedrag moet corrigeren volgt de volgende stap.

- *Stap 7: Inbreng in kindbespreking bij IB*
  - Breng kind in conform de afspraken van een kindbespreking (inclusief ouders informeren en verslaglegging)
- *Stap 8: Inbreng in ZBO*
  - Breng kind in conform de afspraken van een ZBO (inclusief toestemming ouders en verslaglegging)
- *Stap 9: Opschaling naar ernstig grensoverschrijdend gedrag*

4.3. Ingrijpen bij ‘ernstig’ grensoverschrijdend gedrag

4.3.1. Ingrijpen bij pesten; oplossingsgerichte aanpak

Bij een melding van pesten wordt altijd actie ondernomen. De leerkracht overlegt hierbij in elk geval met de DVS-coördinator (=anti-pestcoördinator) en worden IB-er en eventueel betrokken collega's door de leerkracht geïnformeerd. De schooldirectie wordt altijd op de hoogte gebracht van een melding van pesten en de ondernomen stappen.

De eerste stappen bij een melding van pesten zijn gericht op de oplossingsgerichte aanpak volgens de methodiek van de Vreedzame School. Zie voor een uitgebreide beschrijving van deze aanpak de DVS map ‘werken aan sociale veiligheid’.

In dit geval worden altijd alle stappen gezet in de aangegeven volgorde.

- *Stap 1a: Gesprek met het gepeste kind*
  - De leerkracht (of eventueel de DVS-coördinator, contactpersoon of intern begeleider op verzoek van de leerkracht) gaat zo spoedig mogelijk na de melding in gesprek met het gepeste kind en eventueel de melder. Doel van het gesprek is informatie krijgen over de situatie en de betrokkenen. Zie voor handvatten voor het gesprek de genoemde map.
  - Ouders informeren; in elk geval de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester. Dit kan ook na het gesprek met de steungroep. In overleg evt. ook andere ouders. Zie ook de map. Belangrijk om de gesprekken met ouders neutraal en zonder oordelen te voeren. Het gaat om verbinding en begrip (erkennen van emoties).
  - Verslaglegging in ParnasSys van de melding van het pesten en het gesprek met ouders. (De vertrouwelijke informatie wordt hier niet vermeld.)
- *Stap 1b: Gesprek met de steungroep*
  - Voor samenstelling steungroep, zie de map (kopie hieronder)
  - Gesprek in een aangename setting (geen associatie met straf!)
  - Gesprek in vier fases, zie de map
  - In ParnasSys vermelden dat gesprek heeft plaatsgevonden.
- *Stap 1c: Tweede gesprek met de gepeste leerling*
  - Gesprek na één week
  - Gericht op wat er verbeterd is en wat de leerling daarvoor zelf gedaan heeft (zie map)
  - Indien nodig afspraken maken voor vervolg en vervolgesprek.
  - In ParnasSys vermelden dat gesprek plaats heeft gevonden, dat pesten wel of niet gestopt is en eventuele afspraken.
- *Stap 1d: Tweede gesprek met de steungroep*
  - Gesprek na een week
  - Evalueren of vervolgacties afspreken, zie map

Indien nodig worden stap 1c en stap 1d nogmaals herhaald na een week. Is het pesten dan nog niet gestopt dan wordt overgegaan op de stappen bij 4.3.4. De DVS-coördinator en de directeur worden van deze situatie op de hoogte gebracht.

Belangrijke elementen van de aanpak zijn:

- geen schuld, verwijten of straf
- uitgaan van het goede in ieder kind
- aanmoedigen van empathie
- iedereen is verantwoordelijk
- snel, positief en oplossingsgericht
- de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

- 1 **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.
- 2 **Gesprek met de steungroep (zonder de gepeste leerling).** In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
- 3 **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
- 4 **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren worden herhaald om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

Uitgebreide tips en aanwijzingen voor de te voeren gesprekken (vragen die je kunt stellen etc.) zijn te

12.4 Ouders op de hoogte brengen

Het is van belang om de ouders te informeren over het veiligheidsbeleid van de school. Onderdeel van dit beleid is de Oplossingsgerichte pestaanpak (OPA) bij pestincidenten. Wanneer de leerkracht zelf de bovengenoemde gesprekken voert is het om die reden niet altijd nodig om ouders hierover van tevoren in te lichten. U kunt zelf inschatten wat in deze situatie gewenst is. De Oplossingsgerichte pestaanpak is immers, zoals de ouders weten, een van de acties die de leerkracht kan ondernemen om de sfeer en de veiligheid in de groep te beïnvloeden. En bovendien is het op Vreedzame Scholen al gewoon om kleine groepjes kinderen mee te laten denken over kwesties binnen de school. Zo bestaat ook de kans om de kwestie 'klein' te houden en op groepsniveau op te lossen. Bij zwaarder pestgedrag (bedreigen, geweld) is het zaak altijd ouders op de hoogte te brengen.

U kunt de leerling in het eerste gesprek vragen of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van het feit dat u deze gesprekken gaat voeren. Als een externe of een andere volwassene binnen de school deze gesprekken gaat voeren is het wel zaak om de ouders in te lichten. Afhankelijk van het beleid van de school kan de ouders gevraagd worden om toestemming te geven om mee te doen in de steungroep.

Soms zijn scholen bang dat ouders niet zullen instemmen met de Oplossingsgerichte pestaanpak, omdat zij harde maatregelen eisen tegen de pester. Toch blijkt uit ervaring dat ouders geen harde maatregelen eisen als ze begrijpen waar het om gaat. Ze willen vooral dat het pesten stopt. Hierbij is het vooral belangrijk dat hun klacht over het pesten serieus genomen wordt en niet gebagatelliseerd wordt. Ze willen merken dat de school actie onderneemt. Hierbij is het ook belangrijk om ouders te laten weten dat er bij gewelddadig gedrag altijd ingegrepen wordt en een sanctie volgt.

vinden op pagina 53 t/m 57 van de map Sociale Veiligheid en DVS. Dit is teveel om hier als afbeelding op te nemen.

4.3.2. Steun voor het gepeste kind

Hieronder volgen de stappen die zich richten op de pester(s). Het is uiteraard ook van belang om aandacht te hebben voor het gepeste kind. Een kind dat langere tijd gepest wordt, kan zich onzeker gaan voelen en ander gedrag gaan vertonen. De leerkracht overlegt met kind en ouders welke steun er nodig is voor het kind. Indien nodig kunnen hierbij de DVS-coördinator, de intern begeleider en/of de ouder- en kindadviseur (OKA) betrokken worden.

4.3.3. Rol van de ouders

[Bron: brochure "Pesten op school, hoe ga je er mee om?"]

Ouders van gepeste kinderen

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken. Breng de leerkracht van uw kind wel op de hoogte van wat er speelt.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken. Als het pesten niet stopt, bespreek dit dan opnieuw.
- Door positieve stimulering en opstokers kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport. Dit kan bijdragen aan weerbaarheid en zelfvertrouwen en kan positieve ervaringen in een andere omgeving opleveren.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Blijf rustig: elk kind loopt kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team)sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

4.3.4. Ingrijpen bij zich herhalend pesten en ander ernstig grensoverschrijdend gedrag

Er kunnen zich situaties voordoen waarin de veiligheid van de groep, een specifieke leerling of de leerkracht zelf in het geding zijn en eerst vriendelijk waarschuwen en vragen om het gedrag te

stoppen niet passend zijn. Hierbij hoort ook pestgedrag dat niet is gestopt met de oplossingsgerichte aanpak. In deze gevallen volgen de stappen hieronder. Stap 1 t/m 4 worden daarbij allemaal gezet.

- *Stap 1: Time out*
  - De leerkracht haalt het kind uit de situatie en geeft het kind een time-out in of buiten de klas, daarbij benoemt de leerkracht wat de reden is voor de time-out.
  - Vanaf groep 4 vult het kind daarbij een time-out formulier in
  - Het kind blijft op de time-out plek tot het zelf weer rustig is en de situatie in de groep zodanig is dat het kind weer terug kan keren. Als dit langer duurt, krijgt het kind werk om te maken op de time-out plek.
- *Stap 2: Gesprek met leerling*
  - Benoem de reden voor de time-out en vraag of de leerling dit snapt
  - Laat de leerling vertellen hoe het ongewenste gedrag ontstaan is en wat er nodig is om het ongewenste gedrag te stoppen en gewenst gedrag te gaan vertonen
  - Bespreek wat er nodig is om de relatie (met leerkracht, groep en slachtoffer) en de 'schade' te herstellen
  - Bespreek op welke manier ouders op de hoogte worden gebracht
  - Noteer aanleiding en afspraken in ParnasSys
- *Stap 3: Herstellen en verbeteren*
  - Leerkracht ondersteunt de leerling bij het herstellen van relatie en schade
  - Vraag bij alle partijen na of het herstel voldoende is (zie map hoofdstuk 17)
- *Stap 4: Ouders op de hoogte brengen*
  - Afhankelijk van de ernst van de situatie kan dit per Parro, per telefoon of in een gesprek
  - Notitie maken van gesprek en afspraken in ParnasSys (eventueel kan volstaan worden met één notitie over stap 1 t/m 4)

Bij herhaling volgen de stappen 5 en verder. Daarbij is een volgende stap alleen aan de orde als de vorige stap onvoldoende resultaat heeft. Stap 5 en verder zijn ook van toepassing als de stappen die in de voorgaande paragrafen zijn beschreven onvoldoende effect hebben.

- *Stap 5: Gesprek met kind over herhaald gedrag en oplossingen*
  - Benoem het herhaald vertoonde grensoverschrijdende gedrag
  - Benoem dat het gedrag moet stoppen en hoe het kind zich wel moet gedragen
  - Vraag het kind hoe het komt dat het kind zich niet aan de afspraak of de regel kan houden
  - Laat het kind oplossingen bedenken
  - Ondersteun het kind bij het uitvoeren van de oplossingen
  - Als het kind dat ook wil: laat klasgenoten ondersteunen bij het uitvoeren van de oplossingen
  - Noteer de aanleiding en de gemaakte afspraken als notitie in ParnasSys
- *Stap 6: Gesprek met kind en ouders over herhaald gedrag en oplossingen*
  - Nodig kind en ouders uit voor een gesprek
  - Benoem het herhaald vertoonde grensoverschrijdende gedrag en de algenomen stappen
  - Benoem dat het gedrag moet stoppen en hoe het kind zich wel moet gedragen

- Laat ouders en kind oplossingen bedenken; geef als leerkracht aan wat wel en niet haalbaar is binnen de klas
- Ondersteun het kind bij het uitvoeren van de oplossingen
- Noteer de aanleiding en de gemaakte afspraken als notitie in ParnasSys
- **Stap 7: Inbreng in kindbespreking bij IB**
  - Breng kind in conform de afspraken van een kindbespreking (inclusief ouders informeren en verslaglegging)
- **Stap 8: Inbreng in ZBO**
  - Breng kind in conform de afspraken van een ZBO (inclusief toestemming ouders en verslaglegging)
- **Stap 9: Interventies op advies ZBO**
  - Volgens adviezen ZBO, eventueel met inzet van arrangement en/of externen.
  - IHP wordt opgesteld en na 3-6 weken geëvalueerd.
  - Bij verbetering kan deze stap worden herhaald.
  - Evaluatie met tenminste IB en ouders elke zes weken tot het ongewenste gedrag volledig verdwenen is. Daarna nog in elk geval nog één keer na 6-12 weken.

4.3.5. Herstelrecht

Ter bescherming van de slachtoffers van pesten of ander ernstig grensoverschrijdend gedrag kan een kind als uiterste maatregel worden geschorst of zelfs verwijderd. In een laatste poging om dit te voorkomen, kan er gebruik gemaakt worden van herstelrecht. Hierbij komen betrokken partijen bij elkaar en wordt er, volgens een duidelijk stappenplan (mediator stappenplan) en indien nodig onder begeleiding van een geschoolde mediator (externe vertrouwenspersoon ASKO), een poging gedaan om de schade te herstellen en de pester(s) te laten terugkeren in de gemeenschap.

14 Herstelrecht

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak (hoofdstuk 12) is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zal de school nadat alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad, denken aan schorsen of verwijderen. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden kan het zinvol zijn om, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering wordt ingegaan, de betrokkenen een laatste kans te geven om de situatie te herstellen.

Hierbij kan de methodiek van herstelrecht worden gebruikt. Bij herstelrecht komen de bij het conflict betrokken partijen bij elkaar. Met als doel om de 'schade' te herstellen. Dan gaat het niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind, worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken.

Een plan maken in eigen kring (familie, vrienden, burens, kerkgemeenschappen) komt al eeuwenlang overal ter wereld voor. Ook in het onderwijs heeft herstelrecht zijn weg gevonden. Naar schatting wordt op zo'n 100 scholen in Nederland (met name in het voortgezet onderwijs) gewerkt met de principes van herstelrecht.

Een voorwaarde voor een herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken.

Herstelrecht kan in verschillende vormen plaatsvinden: van klein en informeel tot groot en formeel. De simpelste vorm is dat de leerkracht of een andere volwassene een kind aanspreekt, met als doel het stimuleren van bewustwording van het gedrag en het effect op anderen ('Weet je wel hoe die opmerking bij haar is overgekomen?'; 'Wat ga je daaraan doen?'). De meest uitgebreide vorm is een formele 'herstelconferentie'. Het is het uiterste middel dat ingezet wordt bij zware problematiek, waarin schorsing of verwijdering op zijn plaats zou zijn, of waarbij anderen regelmatig ernstig leed is aangedaan.

4.3.6. Schorsen of verwijderen

In voorkomende gevallen kan een leerling worden geschorst of verwijderd van school. Hierbij wordt het ASKO protocol gehanteerd. Dit is opgenomen als bijlage.

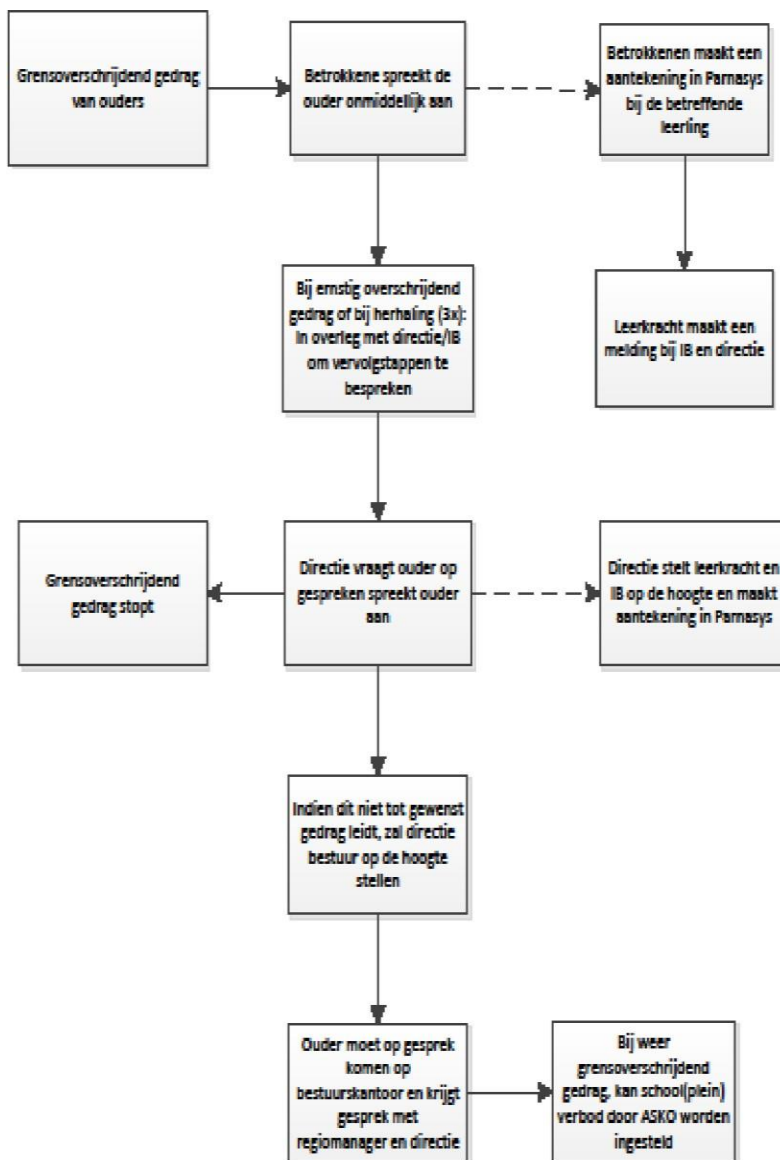
4.4. Grensoverschrijdend gedrag van ouders

Ook grensoverschrijdend gedrag van ouders is onacceptabel. Wij nemen ouders serieus en gaan altijd in gesprek als daar voor één van de partijen aanleiding toe is. Wij verwachten dat ouders hetzelfde doen en bij zorg of ontevredenheid contact leggen en dit bespreken. Hiermee hopen we te voorkomen dat emoties oplopen en leiden tot grensoverschrijdend gedrag.

Onder grensoverschrijdend gedrag van ouders verstaan wij gedragingen als:

- Het overtreden van schoolregels en afspraken, waaronder het maken van discriminerende opmerkingen.
- Het aanspreken van medewerkers van de school op disrespektvolle wijze
- Het niet opvolgen van aanwijzingen van medewerkers
- Het in gevaar brengen van de fysieke of sociale veiligheid van kinderen, medewerkers of andere ouders (bijv. verbaal tekeer gaan, dreigen etc. en fysiek geweld)

Daar waar grensoverschrijdend gedrag van ouders toch voorkomt, hanteren wij het volgende stappenplan:

5. Organisatie en veiligheid

5.1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school is als organisatie verantwoordelijk voor de veiligheid binnen de school. De school zorgt dat alle betrokkenen geïnformeerd zijn over het bouwen aan een goed pedagogisch klimaat, het voorkomen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag, waaronder pesten. Het Bovenland maakt hierbij gebruik van de aanpak van de Vreedzame School en zorgt dus voor scholing van haar medewerkers in deze aanpak. De school maakt beleid op het gebied van veiligheid, evalueert dit en stelt het beleid zo nodig bij. De school maakt daarbij gebruik van interne en externe expertise en deskundigheid.

5.1.1. Leerteam DVS

Het leerteam 'De Vreedzame School' zorgt voor de verdere invoer en implementatie van de Vreedzame School. Het leerteam brengt de huidige situatie in kaart en maakt jaarlijks een plan. Het leerteam draagt zorg voor de uitvoering en evaluatie van dit plan. De schooldirectie maakt deel uit van dit leerteam.

5.1.2. Leerkrachten met een specifieke rol of taak in het kader van veiligheid

Binnen het taakbeleid hebben sommige leerkrachten een specifieke rol of taak met betrekking tot het onderwerp veiligheid. Deze rollen en taken worden verderop besproken. Wie welke taak vervult kan jaarlijks wisselen en wordt vastgelegd in het taakbeleid. De invulling van rollen en taken die ook voor ouders van belang zijn wordt bekend gemaakt via de nieuwsbrief en/of de schoolgids.

5.1.3. Preventieve inzet externen

Er is een schoolarts die indien nodig deelneemt aan het zogenaamde zorgbreedteoverleg (groot IB overleg) op school. Dat overleg vindt 5 maal per jaar plaats. Aan dat overleg nemen ook deel: de intern begeleiders van de school, de leerplichtambtenaar, iemand van Bureau Jeugdzorg en de ouderkindadviseur. De directeur zit het overleg voor. Met de schoolarts en/of schoolverpleegkundige kan sowieso altijd contact worden opgenomen als er zorg bestaat over het welzijn van een kind. De schoolarts kan kinderen vervolgens oproepen. Voor acute hulp in verband met ongelukken gaan we naar het dichtbijgelegen Slotervaartziekenhuis of de huisartsenpost. Jaarlijks worden het "Afspraken formulier Politie en schoolveiligheid" opgesteld door de directie en de buurtregisseur. (Dit formulier is op school aanwezig)

5.2. Het schoolbestuur

Basisschool Het Bovenland valt onder het ASKO schoolbestuur. Dit bestuur regelt een aantal zaken overkoepelend zoals ICT en het opfrissen van het Arbobeleid op scholen. Het bestuur maakt van Pro.Fit BV Arbodienst gebruik.

5.3. Contactpersonen

Contactpersoon ARBO

Voor Het Bovenland is Selda Kargin de contactpersoon voor de ARBO-coördinatie. Zij is bereikbaar per e-mail op s.kargin@askoscholen.nl. Ook is zij aangewezen als preventiemedewerker.

Contactpersoon voor BHV

Op Het Bovenland is Selda Kargin de contactpersoon voor BHV. Bereikbaar per e-mail: s.kargin@askoscholen.nl

Contactpersoon voor de zorgcoördinatie

De interne begeleider coördineert de leerlingenzorg en ondersteunt de leerkrachten bij de uitvoer daarvan. De interne begeleider maakt deel uit van het ZBO. De intern begeleider is bereikbaar per e-mail: bovenland.ib@askoscholen.nl

Vertrouwenspersoon

Binnen de ASKO kan men ook terecht bij de vertrouwenspersoon. Zie website ASKO.

Klachtencontactpersoon

Bij klachten kunt u in eerste instantie terecht bij de persoon over wie de klacht gaat en in tweede instantie bij de directeur van Het Bovenland. Deze is per e-mail te bereiken op bovenland.directie@askoscholen.nl. Indien noodzakelijk, kunt u ook terecht bij de klachtencontactpersonen. Voor Het Bovenland is dit Saskia Scholle s.scholle@askoscholen.nl. Voor de volledige klachtenprocedure zie de schoolgids.

DVS-coördinator

De DVS-coördinator treedt op als anti-pestcoördinator en heeft taken zoals hierboven al beschreven. De DVS-coördinator voor Het Bovenland is Mandy Kolk. Per mail bereikbaar m.kolk@askoscholen.nl

6. Maatregelen bij incidenten

6.1. Registratie (arbeids-)ongevallen

Van ongevallen waarbij een leerling of leerkracht niet langer op school kan blijven en/of medische hulp nodig heeft van huisarts, tandarts of specialist wordt het genoteerd in Parnassys onder kopje 'incidenten'. Vervolgens worden de directie en preventiemedewerker via de mail op de hoogte gebracht van het incident.

Zodra een leerling of leerkracht medische hulp nodig heeft van een tandarts of specialist moet het schadeaangifteformulier van de verzekering worden meegegeven. Dit gebeurt in overleg met de directie.

Als een medewerker wordt opgenomen in een ziekenhuis, moet dit bij de Inspectie SZW. Dit kan online en is verplicht. Het niet op tijd melden zorgt voor flinke boetes. Naast de inspectie moet ook de regiomanager van het ongeval op de hoogte stellen.

6.2. Opvang personeel bij ernstige incidenten

Binnen het Bestuur is geen opvangteam georganiseerd.

Mocht er opvang nodig zijn dan is dit via hulpverlenende diensten in te schakelen, denk hierbij aan Slachtofferhulp.

6.3. Opvang leerlingen en bezoekers bij ernstige incidenten

Binnen het Bestuur is geen opvangteam georganiseerd.

Mocht er opvang nodig zijn dan is dit via hulpverlenende diensten in te schakelen, denk hierbij aan Slachtofferhulp.

6.4. Handelingsprotocollen

Er zijn bestaande ASKO handelingsprotocollen en kunnen door school worden ingezet, wanneer de afspraken die in het Veiligheidsplan staan in een bepaalde situatie onvoldoende werkbaar blijken te zijn of niet voorzien in een handelingspraktijk voor een specifieke situatie. Dit zijn:

- Handelingsprotocol bij seksuele intimidatie en seksueel geweld
- Handelingsprotocol bij agressie en (lichamelijk) geweld of intimidatie
- Handelingsprotocol bij ongewenst gedrag
- Handelingsprotocol bij racisme, discriminatie en gebrek aan respect voor de persoonlijke levenssfeer

7. Overige protocollen en maatregelen

7.1. Protocol rouwverwerking

Voor de school is een protocol beschikbaar “Als een overlijden ons treft”. Deze staat op het ASKO-intranet: www.askoscholen.nl

7.2. Protocol medicijngebruik

Voor de school is er een uitgebreid protocol beschikbaar, opgesteld door de GGD, te vinden op www.askoscholen.nl Wanneer dit van toepassing is, kunnen ouders hiervoor in eerste instantie bij de interne begeleider terecht.

7.3. Wapenbezit

Dit is op onze school (nog) niet aan de orde.

7.4. Drugsgebruik en –handel

In en rond de school hebben wij hier (nog) niet mee te maken.

7.5. Alcoholgebruik

Dit speelt (nog) niet bij ons op school.

7.6. Vandalisme

Van vandalisme wordt aangifte gedaan bij de politie. Daarnaast wordt het gemeld aan het Stadsdeel/het Schoolbestuur i.v.m herstel.

7.7. Diefstal

Bij diefstal wordt contact opgenomen met de ouder(s)/verzorger(s). Daarna wordt gekeken welke verdere actie nodig is. Waar nodig wordt overleg gepleegd met de wijkagent en eventueel aangifte gedaan bij de politie.

7.8. Actuele gezondheidsrisico's

In voorkomende gevallen maken we bij signalen van gezondheidsrisico's gebruik van de website, het advies en de eventuele aanwijzingen van GGD Amsterdam.

7.9. Afspraken rond privacy en ICT

De ASKO heeft een uitvoerig beleidsplan op het gebied van ICT. Hierin zijn allerlei voorschriften opgenomen. Het gehele plan is te vinden op de website van de ASKO.

8. Ruimtelijke aspecten

8.1. Algemeen

Een ander aspect van dit protocol is de fysieke veiligheid oftewel de ruimtelijke aspecten. Het uitgangspunt vormen de wettelijke verplichtingen van de Arbeidsomstandighedenwet, verzameld in het **Arbobeleidsplan**. We verstaan onder goede arbeidsomstandigheden: dat we streven naar optimale omstandigheden, waardoor de veiligheid en gezondheid van zowel personeel als leerlingen en ouders zoveel mogelijk wordt gewaarborgd en het welzijn wordt bevorderd. Het gehele plan is te vinden op het intranet van de school.

8.2. Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)

De risico-inventarisatie & -evaluatie heeft voor de school, als onderdeel van de ASKO, een tweeledig karakter. Enerzijds wordt de risico inventarisatie & -evaluatie gebruikt als basis voor het opstellen van een plan van aanpak, waarin de voornemens staan vermeld om de arbeidsomstandigheden te optimaliseren.

Daarnaast wordt met het uitvoeren van de risico-inventarisatie en -evaluatie voldaan aan de wettelijke verplichting tot het uitvoeren van een dergelijk onderzoek (artikel 5 arbeidsomstandighedenwet).

Hiervoor wordt gebruik gemaakt van Arbomeester 2. De RI&E wordt eens in de vier jaar opgesteld, zoals in de onderwijs cao is afgesproken. De RI&E is op school in te zien.

8.3. Plan van Aanpak

Uit het invullen van de RI&E volgt automatisch een Plan van Aanpak. De personeelsgeleding van de MR heeft instemmingsrecht. Het managementteam en de preventiemedewerker maken een tijdpad in overleg met het Bestuur. Daarna wordt het Plan van Aanpak in het team aan de orde gesteld. Jaarlijks komen de directie en de preventiemedewerker bij elkaar om de voortgang van het Plan van Aanpak te bewaken. Het Plan van Aanpak is op school in te zien.

8.4. Gebouw

De afdeling Materiële Zaken van het bestuurskantoor van de ASKO draagt zorg voor de periodieke controles van technische voorzieningen en de veiligheid van de gebouwen. De resultaten worden vastgelegd en de noodzakelijke verbeteringen worden aangebracht. Bij de volgende controle wordt de resultaten en verbeteringen nagelopen en gecheckt. Jaarlijks vindt er een Speeltoestellenkeuring plaats. Dit geldt ook voor de gymnastiektoestellen. Op leerkrachtendocs op het intranet staat een map Veilige school met dit protocol, en ook de brochure “Als een ramp de school treft”, van het Ministerie van Onderwijs en Cultuur en wetenschap.

Er zijn speelpleinafspraken gemaakt met de kinderen.

8.5. Brand en andere calamiteiten

8.6. Ontruimingsplan

De school heeft een ontruimingsplan voor brand en andere calamiteiten. Dit wordt jaarlijks herzien en besproken in het team. Ook wordt er meerdere keren per jaar een ontruimingsoefening gehouden. Het ontruimingsplan ligt ter inzage bij de directeur van Het Bovenland.

8.7. Vluchtroutes

De school heeft een aantal vluchtroutes. De vluchtroutes zijn te herkennen aan de groene bordjes met witte pijl. De bordjes gaan aan/ gaan licht geven, wanneer de elektriciteit uitvalt. In de nabijheid van de vluchtroutes hangt brandblusapparatuur en een brandmelder.

8.8. Melding

De brandmelder is een rechthoekig rood kastje met een plexiglazen plaatje. De brandmelder moet **ten allen** tijde zichtbaar zijn. Wanneer er brand of een gaslek is, drukt de ontdekker van brand of een gaslek het glazen plaatje in. Hiermee treedt het brandalarm in werking.

8.9. Inspectie Brandveiligheid

Van deze inspecties komt het verslag bij de directeur. Eventuele acute zaken worden onmiddellijk aangepakt. Het verslag komt in de map voor de brandweer. Deze is te vinden in de directiekamer. Iedere maand wordt de brandmeldinstallatie gecontroleerd door onze brandmeldbeheerder. Hij is hiervoor opgeleid. De preventiemedewerker gaat na of het ook daadwerkelijk is uitgevoerd.

8.10. BHV

De school heeft voldoende bedrijfshulpverleners (BHV-ers). Op het in-uitbord bij de ingang van de school is te zien wie dit zijn. Jaarlijks gaan deze BHV-ers op herhalingscursus.

De EHBO-materialen worden beheerd door BHV-ers. In de personeelskamer en in de gymzaal zijn officiële EHBO dozen A aanwezig, deze worden jaarlijks gekeurd. Daarnaast zijn er in alle klaslokalen pleisters aanwezig voor de eerste nood.

8.11. Veiligheid directe schoolomgeving

Bij de ingangdeuren brandt buitenverlichting. De conciërge zorgt ervoor dat de losse rommel op de pleinen en rond de school wordt opgeruimd. Bij winterweer wordt er gestrooid of sneeuw geruimd door de conciërge en/of een vrijwilliger.

Op Het Bovenland gelden de volgende regels en afspraken ivm een veilige schoolomgeving:

- Gebruik de aanwezige fietsenrekken voor de fietsen van de kinderen. Op deze manier staan de fietsen overdag bij elkaar en kan de rest van het plein gebruikt worden om te spelen. Ouders die hun kind op de fiets naar school brengen en daarna weer gaan, kunnen hun fiets elders op het plein zetten of daarbuiten.
- Voor de veiligheid van de kinderen moeten de deuren en de hekken bij het verlaten van de school en/of het schoolplein door iedereen steeds gesloten worden.
- Ouders/verzorgers die met een hond hun kind komen brengen of halen, moeten de hond buiten het schoolplein laten wachten.
- Roken is verboden in de school en op het schoolplein.

8.12. Verkeersveiligheid rond de school

De school is gesitueerd aan een 50 km-weg. Aan de overkant van de weg is er plek voor ouders om de auto te parkeren of de kinderen af te zetten.

Het is van belang dat ouders en anderen rondom de school zich houden aan de verkeersregels, auto's in de betreffende parkeervakken en rekening houden met overstekende kinderen en andere voetgangers.

Vanuit de school monitoren wij de verkeersveiligheid van de school. Wanneer dat nodig is, is er contact met de gemeente Amsterdam. In voorkomende gevallen worden verkeersregelaars vanuit de gemeente ingezet.

9. Bijlage: Protocol Schorsen en verwijderen ASKO

Het bevoegd gezag van de ASKO mag een leerling in bepaalde gevallen schorsen of verwijderen. Dat betekent dat de leerling tijdelijk of definitief geen toegang heeft tot de school.

Schorsen

Het bevoegd gezag van de ASKO (lees: het College van Bestuur) mag een leerling, nadat alle betrokken belangen zorgvuldig zijn afgewogen, voor een periode van ten hoogste vijf dagen schorsen. De directie van de betreffende school is niet bevoegd tot het schorsen van een leerling. Het bevoegd gezag maakt, nadat de ouders door de directie van de school persoonlijk hierover zijn benaderd, schriftelijk aan de ouders bekend wat de reden is voor de schorsing. In spoedeisende gevallen zullen de ouders eerst achteraf door het bestuur kunnen worden geïnformeerd. Uitgangspunt blijft de zorg- en onderwijsplicht van het schoolbestuur. Juist omdat die plicht alle leerlingen van de school betreft en niet alleen de te schorsen leerling, kan het noodzakelijk zijn de betreffende leerling te schorsen en hem of haar daarmee tijdelijk de toegang tot de school en het klassikale onderwijsproces te ontzeggen.

Ook stelt het bevoegd gezag de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk in kennis van een schorsing indien deze geldt voor een periode van langer dan een dag en maakt ook bij de Inspectie van het Onderwijs de reden daartoe bekend.

Redenen voor schorsen

Uitgangspunt is dat een schorsing niet langer duurt dan noodzakelijk is.

Redenen tot schorsen zijn:

- Schorsing als **disciplinaire** maatregel. Indien rond een individuele leerling *meerdere ernstige incidenten* hebben plaatsgevonden, die zijn vastgelegd in het leerlingdossier, waarbij deze leerling jegens leerlingen of leerkrachten verbaal en/of fysiek niet-tolerabel gedrag heeft vertoond.
- Indien er nog geen sprake is van *meerdere ernstige* incidenten hanteren de scholen een schoolspecifiek beleid van straffen en belonen;
- De school adviseert het bevoegd gezag omtrent de duur van de schorsing, het bevoegd gezag neemt hierover het besluit.
- Schorsing als **ordemaatregel** in die situaties waarbij *de voortgang van het onderwijs* als zodanig in het geding als ook de veiligheid en het welzijn van de leerling in kwestie en die van de medeleerlingen en van de medewerkers. In dat geval hangt de duur van de schorsing af van het in voldoende mate hersteld zijn van de orde c.q. van de aanwezigheid van extra voorzieningen die de terugkeer van de leerling verantwoord doen zijn. Ook hier geldt een maximum van vijf schooldagen. Indien na terugkeer van de geschorste leerling opnieuw een zoals hierboven beschreven situatie ontstaat zal het bevoegd gezag opnieuw tot schorsing overgaan.

Gedurende de schorsingsperiode rust een zekere onderwijsverantwoordelijkheid op de school, waarbij de voortgang van het onderwijs van de geschorste leerling in het oog moet worden gehouden. Dit alles binnen de grenzen van het redelijke en de mogelijkheden van de school en het schoolbestuur; een onderwijspakket zal geen gelijkwaardig buitenschools onderwijsprogramma kunnen of hoeven bieden.

Samenvattend:

- **Alleen het bevoegd gezag is bevoegd om te schorsen; ○ De schorsing duurt zo kort mogelijk en maximaal 5 schooldagen;**
- **Het schorsingsbesluit wordt schriftelijk en gemotiveerd bekend gemaakt aan de ouders, wanneer de schorsing langer duurt dan één schooldag wordt de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk in kennis gesteld;**

Verwijderen

Het bevoegd gezag heeft de bevoegdheid om, nadat alle betrokken belangen zorgvuldig zijn afgewogen, een leerling in bepaalde gevallen te verwijderen. Dan heeft de leerling geen toegang meer tot de school. Voor verwijdering gelden strenge regels:

- het bevoegd gezag geeft bij de ouders aan wat de reden is van de verwijdering; ○ voor het besluit tot verwijdering luistert het bevoegd gezag naar het verhaal van de ouders, het verhaal van de leerling en naar het verhaal van de betrokken groepsleraar;
- het bevoegd gezag licht de leerplichtambtenaar direct in over een besluit tot verwijdering; ○ het bevoegd gezag licht de Inspectie van het Onderwijs in over een besluit tot verwijdering; ○ Voordat de verwijdering zal worden geëffectueerd zal de school een andere school zoeken die bereid is de leerling toe te laten.

Redenen voor verwijderen

Of het bevoegd gezag een leerling mag verwijderen, hangt af van een aantal factoren. Bij een geschil met de ouders hierover heeft de rechter hierbij het laatste woord. De volgende factoren kunnen een rol spelen:

- een leerling hoort (beter) thuis op een school voor speciaal onderwijs, de school heeft aangetoond dat de school niet meer in staat is om te voorzien in de bijzondere ondersteuningsbehoefte van de leerling;
- Wangedrag van een leerling, hetzij herhaaldelijk of éénmalig ernstig wangedrag, waarbij de sociale of zelfs fysieke veiligheid van de overige leerlingen, de leerling zelf of de leerkracht in het geding is;
- De opstelling of gedragingen van de ouders kan ook een grond opleveren voor verwijdering van een leerling indien deze opstelling of gedragingen ertoe leiden dat de school jegens de leerling geen vorm kan geven aan de pedagogisch-didactische taak.

De beslissing over de verwijdering van een leerling ligt bij het bevoegd gezag van een school, de ASKO. Ouders kunnen bij het bevoegd gezag bezwaar maken tegen het besluit tot verwijdering. Hier

moet het bevoegd gezag hen op wijzen. Er zijn regels rond het indienen van bezwaar, zie daarvoor de website van de Inspectie van het Onderwijs.

Het bevoegd gezag mag een leerling pas definitief verwijderen als het voldaan heeft aan zijn zorgplicht om een andere school te vinden die bereid is de leerling toe te laten. Het bevoegd gezag moet altijd een nieuwe school voor de leerling vinden. Wanneer een vervangende school voor de leerling is gevonden kan worden overgegaan tot effectuering van het verwijderingsbesluit.

Let op:

- **Gedurende de verwijderingsprocedure kan een leerling worden geschorst voor maximaal 5 schooldagen;**
- **De zorgplicht jegens de te verwijderen leerling blijft gelden, er zal enige vorm van onderwijsaanbod moeten blijven bestaan;**
- **Het verwijderingsbesluit kan worden genomen voordat een andere school is gevonden. De effectuering van het verwijderingsbesluit moet in dat geval worden aangehouden;**
- **Het is van groot belang de procedurele voorschriften in acht te nemen.**

Bronnen:

- **Inspectie van het Onderwijs; ○ J.A. Keijser, Brussee Lindeboom Advocaten**